

הַפְּתַח הַרְבִּיעִי. כָּאֵן הִיא רוּחַ אַחַת שְׁנֹבְרָאָה בְּמַעוֹט הַלְּבָנָה, וְנִקְרָאת אֶסְפָּרָה. וְזֶה עוֹמֵד עַל הַרְיֵגַת הַתִּינּוּקוֹת, וְזוֹ נִרְאִית לָהֶם וְצוֹחֶקֶת עִמָּהֶם עַד שֶׁהוֹרְגַת אוֹתָם, וְנִדְמִית לָהֶם כְּאִשָּׁה אִם הַתִּינּוּק, וּמִיִּנְיָקָה אוֹתָם וְצוֹחֶקֶת עִמָּהֶם, וְאוֹחֶזֶת אוֹתָם וְהוֹרְגַת אוֹתָם.

בְּאֲמֻצֵּי הַהֵיכָל הַזֶּה עוֹמֶדֶת רוּחַ אַחַת שְׁנֹבְרָאָה אֶגִּירִיסוּ"ן. זֶה הַתְּמַנְתָּה עַל כָּל אוֹתָם שְׁמֵתִים מִבֶּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים עַד עֶשְׂרִים שָׁנִים. זֶהוּ הַהוֹרֵג שְׁלֵהֶם, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ, וְזֶהוּ בְּחִבְרוֹת (בְּחִכְמָה) עִם אוֹתוֹ הַנְּחַשׁ שְׁאַמְרָנוּ, וְעוֹמֵד עִמּוֹ וְהוֹלֵךְ עִמּוֹ. וְעַל כֵּן נִקְרָא מְלֶאֶךָ הַמְּנוֹת טוֹב מְאֹד, שֶׁכְּתוּב (בְּרֵאשִׁית

א) וְהָיָה טוֹב מְאֹד, וּבְאַרְנוֹ.

מִכָּאֵן מִתְּפַשְׁטוֹת וְיוֹצְאוֹת שְׁתֵּי רוּחוֹת, א"ף וְחִמ"ה. וְאֵלֶּה הַתְּמַנּוֹ עַל כָּל אוֹתָם שְׁשׁוּמְעִים נְזִיפָה מִמֵּי שְׁלוּמֵד תּוֹרָה, וְהֵם בּוֹטְחִים בּוֹ וְלֹא חוֹשְׁשִׁים מִמֶּנּוּ. וְכֵן עַל כָּל אוֹתָם שְׁצוֹחֶקִים מִדְּבַרֵי תּוֹרָה אוֹ מִדְּבַרֵי חֻמְמִים. מִהֶאֱרָף וְהַחֲמָה הִלְלוּ יוֹצְאִים כְּמָה אֲלֵפִים וְכְמָה רְבֻבוֹת, וְכֻלָּם יוֹצְאִים וְשׁוֹרִים עַל בְּנֵי אָדָם, אוֹתָם שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה אוֹ מִשְׁתַּדְּלִים בְּדְבַרֵי מִצְוָה וְהוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ שֶׁל מִצְוָה, כְּדִי שִׁיתְעַצְבוּ וְלֹא יִשְׁמְחוּ בָּהּ. וּמִשְׁנֵי אֵלֶּה פָּחַד מִלְּשָׁה כְּשֶׁחֲטָאוּ יִשְׂרָאֵל וַיִּרַד מִהָרָה, שֶׁכְּתוּב (דְּבָרִים ט) כִּי יִגְרַתִּי מִפְּנֵי הָאֵף וְהַחֲמָה.

תַּחַת אֵלוֹ יֵשׁ רוּחַ אַחַת שְׁעוֹמֶדֶת עַל כָּל אוֹתָם בְּעֵלֵי לְשׁוֹן הָרֶעַ, שֶׁשְׁמַתְעוֹרְרִים אֲנָשִׁים בְּלִשׁוֹן הָרֶעַ, אוֹ שְׁאוֹתוֹ אָדָם שְׁמַתְעוֹרֵר בְּלִשׁוֹן הָרֶעַ, אֲזוֹ מִתְעוֹרֶרֶת הָרוּחַ הָרֶעַה הַזֶּה הַטְּמָאָה שְׁלִמְעֵלָה

פְּתַחַּא רְבִיעָאָה, הֶכָא אִיהוּ חַד רוּחָא, דְּאַתְבָּרִי בְּפָגִימוֹ דְּסִיְהָרָא, וְאַקְרִי אֶסְפָּרָא. וְהֵאֵי קִיִּימָא עַל קְטוּלֵי דְרַבִּי, וְדָא אַתְחַזִּי לֹוֹן, וְחִיִּיךְ בְּהוֹן, עַד דְּקָטִיל לֹוֹן, וְאַדְמִי לֹוֹן כְּאַתְתָּא אִמִּיה דְרַבִּיא, וּמְנִיקָא לֹוֹן, וְחִיִּיכָא בְּהוּ, וְאַחִידַת לֹוֹן, וְקָטַלַת לֹוֹן.

בְּאֲמֻצֵּיָתָא דְהֵאֵי הֵיכְלָא, קִיִּימָא חַד רוּחָא, דְּאַקְרִי אֶגִּירִיסוּ"ן. הֵאֵי אַתְמַנָּא, עַל כָּל אֵינּוֹן דְּמַתִּין מִבֶּר תְּלִיסַר שָׁנִין, עַד עֶשְׂרִין שָׁנִין. הֵאֵי אִיהוּ קְטוּלָא דְלֵהוֹן, כְּמָה דְּאוּקִימָנָא, וְדָא אִיהוּ בְּחִבְרוֹתָא (ר"א בְּחִכְמָתָא) דְּהֵהוּא נְחַשׁ כְּדִקְאֻמְרָן וְקִיִּימָא בְּהַדְיָה, וְאַזִּיל אַבְתְּרִיהּ. וְעַל דָּא אַקְרִי מְלֶאֶךָ הַמְּנוֹת טוֹב מְאֹד, דְּכְתִיב, (בְּרֵאשִׁית א) וְהָיָה טוֹב מְאֹד, וְאוּקִימָנָא.

מִהֶכָא מִתְּפַשְׁטִין וְנִפְקִין תְּרִין רוּחִין, א"ף וְחִמ"ה. וְאַלִּין אַתְמַנּוֹן, עַל כָּל אֵינּוֹן דְּשִׁמְעִי נְזִיפָא מִמָּאן דְּלַעִי בְּאוּרִיָּתָא, וְאַתְרַחֲצֵן בֵּיהּ, וְלֹא חִיִּישִׁי עֲלֵיהּ. וְכֵן עַל כָּל אֵינּוֹן דְּחִיִּיכָאן מִמְּלֵי דְּאוּרִיָּתָא, אוֹ מִמְּלֵי דְרַבְּנָן.

מִמָּאָף וְחֲמָה אֲלִין, נִפְקִין כְּמָה אֲלָף, וְכְמָה רְבָבָן, וְכֻלְהוֹ נִפְקִי וְשִׁאֲרָן עֲלִיָּהוּ דְּבְנֵי נִשְׂא, אֵינּוֹן דְּמִשְׁתַּדְּלִין בְּאוּרִיָּתָא, אוֹ דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּמִלֵּי דְּמִצְוָה, וְאַזִּיל בְּאַרְחָא דְּמִצְוָה. בְּגִין דִּיתְעַצְבוֹן, וְלֹא יַחֲדוֹן בָּהּ. וּמִתְרִין אֲלִין דְּחִיל מִשָּׂה, כְּדִ חֲאֲבוּ יִשְׂרָאֵל, וְנַחֲתִית מִן טוֹרָא דְּכְתִיב, (דְּבָרִים ט) כִּי יִגְרַתִּי מִפְּנֵי הָאֵף וְהַחֲמָה.

תַּחֲזוֹת אֲלִין, אֵית רוּחָא חַדָּא, דְּקִיִּימָא עַל כָּל אֵינּוֹן מְאַרִי דְּלִישְׁנָא בִישָׂא, דְּכַד מִתְעַרִי בְּנֵי נִשְׂא בְּלִישְׁנָא בִישָׂא, אוֹ הֵהוּא בַר נִשׁ דְּאַתְעַרִי בְּלִישְׁנָא בִישָׂא, כְּדִין אַתְעַר הֵאֵי רוּחָא בִישָׂא מְסֻאָבָא

שנקראת סכסיכ"א. והיא שורה על אותה התעוררות של לשון הרע שהתחילו בה בני אדם, והוא נכנס למעלה, וגורם באותה התעוררות של לשון הרע מות וחרב והרג בעולם. או לאותם שמעוררים את הצד הרע הזה ואין שומרים פיהם ולשונם, ולא חוששים על כף, ולא יודעים שהרי בהתעוררות שלמטה תלויה ההתעוררות שלמעלה, בין לטוב בין לרע.

בא וראה, כשהתעוררות לשון הרע הזו מתעוררת למטה, אזי הנחש העקלתון הזה מעלה את קשקשיו ומעמיד אותם בעליה, ומתעורר מראשו עד רגליו. וכשקשקשיו עולים ומתעוררים, אזי כל הגוף מתעורר. קשקשיו, אלו הם כל אותם שומרי החקים שבחוצץ.

וכ"ם מתעוררים ואוחזים באותו דבר רע, ומעוררים אצל אותו נחש בריח (ישעיה כו). אזי כל הגוף הרע מתעורר מראשו ועד רגליו בכל ההיכלות הללו שאמרנו, וכל אותם קשקשים שבאותו עור יורדים למטה, ואותו עור מתפשט ממנו ויורד למטה. והגוף עולה, ומתעורר להיות מלשין למעלה. בא וראה, אף על גב שזמן קבוע הוא לכל הנחשים של העולם לפשט את עורם, אינם מתפשטים אלא בזמן שמתעוררים בלשון הרע למטה, ואז מתעורר אותו הריח (הנחש) הרע למעלה, ופושט את עורו ואת קשקשיו ממנו. זה עולה וזה יורד. וקשה עליו אותה הפשטת הקשקשים מעורו מהכל. מה הטעם? משום שנפרד מזווגו. שאלמלא היה הכל בחבור אחד, לא יכלו העולמות לסבל אותם, והכל משום ההתעוררות של לשון הרע שלמטה.

דלעילא, דאקרי סכסיכ"א. ואיהו שארי על ההוא אתערוותא דלישנא בישא, דשארו ביה בני נשא, ואיהו עאל לעילא, וגרים בההוא אתערו דלישנא בישא, מותא וחרבא וקטולא בעלמא. (דף רס"ה ע"א) ווי לאינון דמתערי להאי סטרא בישא, ולא נטרי פומייהו ולישנהון, ולא חששי על דא, ולא ידעי דהא באתערו דלתתא, תליא אתערו דלעילא, בין לטב בין לביש.

תא חזי, פד האי אתערו דלישנא בישא אתער לתתא, פדין האי נחש עקלתון, סליק קשקשוי, ואוקים לון בסליקו, ואתער מרישא עד רגלוי. וכד קשקשוי סליקו ומתערי, פדין כל גופא אתער. קשקשוי, אלין אינון כל גרדיני נימוסין דלבר.

וברהו מתערי ואחדין בההוא מלה בישא, ומתערי לגבי ההוא (ישעיה כו) נחש בריח, פדין כל גופא בישא, אתער מרישיה ועד רגלוי, בכל הגי היכלין דקאמרן. וכל אינון קשקשין בההוא גלדא, נחתין לתתא, וההוא גלדא אתפשט מניה ונחית לתתא. וגופא סליק, ואתער למיהוי דלטורא לעילא.

תא חזי, אף על גב דזמנא קביעא איהו, לכל חויין דעלמא, לאתפשטא משכא דלהון, לא מתפשטי, אלא בזמנא דמתערי בלישנא בישא לתתא, וכדין אתער ההוא רוחא (נ"א חו"א) בישא לעילא, ופשט משפיה וקשקשוי מניה. דא סליק, ודא נחית, וקשיא עליה ההוא אתפשטותא דקשקשוי במשפיה מכלא. מאי טעמא. בגין דאתפרש מזווגיה. דאלמלא הנה כלא בחבורא חדא, לא יכלין עלמין למסבל לון, וכלא בגין אתערוותא דלישנא בישא דלתתא.